

Makina İmalat Sektörü 2023 için teşvik istiyor

- o Türkiye'nin 2023 hedefine ulaşabilmesi için Makine İmalat Sektörü'ne pozitif ayrımcılık yapılmalı.
- o Sektör yatırımları stratejik yatırım olarak değerlendirilmeli.
- o Yerli imalat makina ve teçhizat kullanımının özendirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler gerçekleştirilmeli.

Ülkelerin *gelişmişlik düzeylerinin* en önemli *göstergelerinden* biri **imalat sektörlerinin büyüklüğüdür**.

Biz de bu nedenle *Sektörün durumunu* ortaya koymak ve *2023 hedefiyle uzaklığı*nı belirleyebilmek için 2012'nin ikinci yarısından 2015'in ilk yarısına kadar olan gelişimini ele alan **"Yatırım Teşviklerinde Güncel Durum ve Beklentiler"** adlı raporumuzu hazırladık.

Bu *rapor eleştiri odaklı değil, yol gösterici* olarak algılanmalıdır. Çünkü İmalat sanayimizi koruyup geliştirebildiğimiz ölçüde büyümeye devam edebiliriz.

Bizce, Makina İmalat yatırımları *stratejik yatırımdır*. *Gelişmiş ülke* konumuna ulaşmak için, makina imalat yatırımlarına *pozitif ayrımcılık* uygulanmalıdır.

Makina İmalat sektörünün, imalat yatırımları içindeki payı **%5,14** ve diğer tüm yatırımlar içindeki oranı ise **%2'dir**. Ar-Ge yoğunluğuna dayalı yüksek teknoloji imalat yatırımlarının oranı daha fazla olmalıdır. Yüksek teknolojinin payı %1,5'tur. Bu oranın artırılmasına yönelik teşvikler uygulanmalıdır.

2023 yılı ihracat hedeflerinde, makina imalat sektörü için belirlenen **%20'lik pay (100 milyar USD)**, yatırım oranları göz önünde bulundurulduğunda oldukça düşündürücü olup, Makine İmalat, diğer sektörler ile aynı şartlarda düşünülmemelidir. Bulunduğu durum, verilen önem ve verilecek desteklerin niteliği tekrar gözden geçirilmelidir.

Türkiye'de İmalat Sektörü yeterince ilgi görmüyor

Stratejik ve büyük ölçekli yatırımlar, toplam yatırımların sadece %15'ini oluşturmaktadır. "Makina İmalat" yatırımları da stratejik yatırım olarak algılanmalı ve aldığı destek miktarları buna göre düzenlenmelidir. Kısa vadeli yatırım dönemleri yatırımcının, yatırımı beklemeye almasına sebep olmakta, ortaklık yapısı kurulabilmesini engellemektedir. Bilinçli yatırımcı, kısa vade nedeniyle beklemeye geçerken bilinçsiz yatırımlar görülmektedir. Yatırımların sürekliliğinin sağlanması için kısa vadeli (2 yıllık) planlardan ziyade, destek oranları ve kriterleri, projeye bağlı olarak değişmelidir. Yatırım Teşviklerine ait avantajlar zaman sınırlamasına tabi olmamalı ve sürekli olarak değiştirilmemelidir. Sağlıklı yatırım kararları için süre kısıtlaması olmamalıdır.

Teknoloji tabanlı imalatta bölge ayrımı gözetilmemelidir. İmalat yatırımları teşvik edilirken, nihai ürünün kilogram fiyatı üzerinden belirlenecek teknolojik yatırımlara kademeli olarak daha fazla destek verilmesi gündeme gelmeli ve mevzuata eklenmelidir.

Yatırımların ithalata karşı korunması yatırımcıyı teşvik edecektir

İthal ara ürün veya hammaddeye bağlı imalat, katma değer bakımından uzun vadede bir getiri sağlamayacaktır.

Yerli imalatçının ikinci el, gümrüksüz ve KDV'siz ithalat ile rekabet etmesi beklenemez. İkinci el ithalat, kaliteli imalat ve markalaşmanın önünde engeldir. Yatırımlarda kullanılan yerli makina ve teçhizat bedellerinin yatırımlardaki oranının yüksekliğine göre verilecek teşvikler, kademeli olarak artırılmalı hatta yerli makina ve teçhizata hibe verilerek kullanımı özendirilmelidir.

Düşük ve orta-düşük teknoloji yatırımlarda ithal makina kullanımı sınırlandırılmalıdır.

Yapılması gereken ikinci el düşük teknoloji yatırımlara kapı aralamak değil, devletin denetiminde yüksek teknolojiye yatırım yapmaktır. Bu geri dönüşü açısından daha uzun vadeye yayılsa da rekabet gücü bakımından daha güçlü bir imalat modeline geçişi sağlayacaktır.

Yapılan yatırımların da ithalata karşı korunması yatırımcıyı daha çok teşvik edecektir.

Yatırımlarda karşımıza çıkan en büyük sorunlardan biri yatırımların büyük çoğunluğunun, düşük ve orta düşük teknoloji imalata yapılmasıdır. İmalat yatırımlarının %59'una yakın kısmı orta-düşük ve düşük teknolojidir. Montaj ve düşük teknoloji yatırımlardan ziyade nitelikli imalata yönelik yaklaşım teşvik edilmelidir.

Yeni teknoloji, otomasyon oranı yüksek imalat hatları karşısında rekabet gücünü yitirmiş, düşük teknolojiye ihtiyaç duyan hatlar veya tesisler "emek yoğun" sistemler ile sadece istihdam yaratma amaçlı olarak ülkemize getirilmektedir. Ülkemizdeki ucuz işgücünün yardımı ile bölgesel avantajlardan yararlanılarak yapılan yatırımlar, uzun vadede yüksek teknoloji yatırımların önünde ayakta kalamayacak ve yerli/milli teknoloji/katma değer gelişimine de katkı sağlayamayacaktır.

Ülkemizde imalatı bulunmayan düşük teknolojilerin, diğer ülkeler ile ucuz işgücü avantajıyla fiyat rekabeti göz önüne alınarak stratejik veya büyük ölçekli yatırım sayılması, iş hacmi yaratması açısından önemli olacaktır. Ancak, daha ucuz işgücü ile çalışan diğer ülkelerin yapacağı yatırımlar sonucunda, ülkemiz uzun vadede kaybetmeye mahkûm olacaktır.

Düşük teknoloji yatırımlardan imalat yatırımları içinde mümkün olduğunca uzak durulmalı, bunlar mümkünse teşvikli yatırım uygulamalarının dışında bırakılmalıdır.

Yaşananı otomobil örneğiyle anlatmak gerekirse, Türkiye otomobil üretmeye soyunurken adeta ikinci el ithal otomobillerle doldurulmamalıdır.

Rekabet gücünü yitirecek Avrupalı makina imalatçısını, ülkemizde imalat yapmaya ikna etmek önemlidir. Yatırımcının, imalatı olmayan konularda yeni yatırıma yönlendirilmesi önümüzdeki süreçte beklentilerimiz arasındadır. Yatırımcılar ülkemizde imalatı olmayan ürünlere yönlendirilmeli ve daha sonrasında ise korunmalıdır.

Özellikle Avrupa'da bulunan, işçi maliyetleri yüzünden rekabet konusunda dünyanın geri kalanında büyük sıkıntılar yaşayan makina imalatçıları ülkemize çekmek için ekstra bir çaba sarf edilmesi, dünyanın en büyük ihracatçıları ülkemizde yatırım yapmaları yönünde ikna etmek için ise özel şartlar sunulması gerekecektir. Yine otomobil örneğini kullanırsak; makina imalat sektörünü, markası ne olursa olsun, dünyanın her yerinde satışı yapılan otomobillere benzetmek, hata olmayacaktır. İmalat yeri Türkiye olsa da yapılan kaliteli mamüllere, diğer ülkeler markalarını basmaktan çekinmemektedirler. Kısa ve orta vadede sektörler bu şekilde gelişirken, uzun vadede "know-how" bilgisini almış sektör, kendi markaları ile imalata yönelebilecektir. Uzun vadede, hem imalat hem de markalaşma yönünde adımlar atılabilecektir.

İmalat sektörünün önemi, ihracatı direkt olarak etkilemesidir.

Yatırımcı, yatırımın yerine değil, niteliğine özen göstermelidir. Yatırımların hız kazanması için bölgesel ayrıma gidilmemelidir.

Yatırım için arazi tahsisi

Özel sektöre ait olmayan sanayi bölgelerindeki araziler, katma değerli ihracat ile belirli sayıda istihdam karşılığı yatırımcıya tahsis edilmelidir. Kurum olarak görüşümüz, devletin veya belediyelerin sahip olduğu altyapısı tamamlanmış organize sanayi bölgelerinde, yatırım için gereken alanlar belirlenmesi ve tahsis edilmesidir.

Bu sayede, yatırımcılarımızın en büyük sorunlarından biri olan organize sanayi bölgelerindeki arazi fiyatlarının yüksekliğinin önüne geçilmiş olunacaktır. Kısa vadede araziye ödenecek olan yatırım payının, makinalara tahsis edilmesi ile daha yüksek katma değerli imalat yapılması sağlanabilecektir.

Dünya destekliyor

Son dönemde Polonya, Güney Kore ve Tayvan gibi yıldızı parlamaya başlayan ülkelerde, imalat sektörünün korunması, ortak uygulama olarak dikkat çekmektedir. Bu ülkelerin başlıca şu uygulamalar vardır:

*10 yıllık programlar yapılıyor.

*Yatırım için öncelikli sektörler belirleniyor. Otomotiv, elektronik ve beyaz eşya, havacılık, biyo-teknoloji, gıda işleme, modern hizmet sektörü, araştırma ve geliştirme, yenilenebilir enerji, IT sektörü gibi.

*Her yatırım bölgesinde ofisler bulunuyor. Yatırımcıya bilgilendirme yapılıyor ve yatırımı için hizmet veriliyor.

*Devlet ajansları yurtdışı ofislerle yabancı yatırımcılara destek ve bilgi aktarıyor.

*Yabancı yatırımcılar için yatırım miktarının %40'ına kadar hibe veriliyor.

*Yine yabancı yatırımcılar için özel yatırım alanları oluşturuluyor.

*Güney Kore'de üretilen ürünlere marka olarak "Kore" kullanımı zorunlu kılınıyor.

*Özel Yatırım Seçenekleri için rüzgar enerjisi makineleri imalatı, uluslararası taşımacılık ve ilgili servisler, elektrikli araçların imalatı, bilgi servisleri, mobil genişbant internet hizmetleri, dijital içerik, yarı-iletken malzeme imalatı, biyo-teknoloji ve ilaç sanayi, elektronik cihazlar üretimi gibi ana başlıklar belirleniyor.

*Büyük yatırımlarda gerektiğinde %49'a kadar oranlarda devlet desteği kullanılıyor.

Sorunlar Ve Çözüm Önerilerimiz

Sorun-1: İmalat yatırımlarının diğer yatırımlar ile benzer desteklere sahip olması.

Çözüm-1: Mevcut sistemdeki "İmalat Yatırımlarının" desteklenmesindeki mevcut altsınırlar mutlaka kaldırılmalı ve bölgesel bazlı ayrıştırılmaya son verilmeli.

Sorun-2: Yatırımlarda kullanılacak yerli makina ve teçhizatın desteklenmemesi.

Çözüm-2: Yerli imalat makina ve teçhizat kullanımının özendirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı. Yatırımlarda kullanılan yerli makina ve teçhizat bedellerinin yatırımlardaki oranının yüksekliğine göre verilecek teşvikler, kademeli olarak arttırılmalı hatta yerli makina ve teçhizata hibe verilerek kullanımı özendirilmeli.

Sorun-3: İmalat yatırımları için dayanak oluşturacak kriterlerin bulunmaması.

Çözüm-3: İmalat yatırımları teşvik edilirken, nihai ürünün kilogram fiyatı üzerinden belirlenecek teknolojik yatırımlara kademeli olarak daha fazla destek verilmesi gündeme gelmeli ve mevzuata eklenmeli. Teknoloji tabanlı olarak yapılan ayırmadan ziyade, nihai ürünün kilogram fiyatı baz alınarak yatırımların teşvik seviyeleri belirlenmeli.

Sorun-4: İkinci el ithal makina ile yapılan yatırımların desteklenmesi.

Çözüm-4: Mevzuat, eskimiş teknolojiyi almak için teşvik verilmesine yol açıyor. İkinci el makina ithalatına teşvik verilmemeli, mevzuatla desteklenen, KDV ve gümrük vergilerinden yararlanma avantajları kaldırılmalı.

Sorun-5: İşletmelerin, öz sermayelerinin yetersizliği nedeni ile gerekli yatırımı yapamaması.

Çözüm-5: - Hibeler (Kalkınma Ajansları aracılığıyla yerli makinaya verilmeli)

Faiz indirimleri (Yatırım kredilerinin faizlerinin yarısı devlet tarafından karşılanmalı)

Kalkınma Bankası aktive edilmeli, Eximbank etkinliğinde çalıştırılmalı, risk sermayesi (venture capital) uygulaması getirilmeli.

Kalkınma Bankası, yatırımcılara yerli makina ve teçhizat kullanması şartıyla 2 yılı geri ödemesiz, 10 yıl vadeli kredi kullandırmalı.

Sorun-6: İmalat yatırımları teşvikleri için zaman ve bölge sınırlamalı destek mekanizmalarının olması.

Çözüm-6: Yatırımların sürekliliğinin sağlanması için kısa vadeli (2 yıllık) planlardan ziyade, destek oranları ve kriterleri, projeye bağlı olarak değişmeli. Teknoloji tabanlı imalatla bölge ayrımı gözetilmemeli.

Yatırım teşvikleri, özellikle "imalat yatırımları" konusunda geçerli olmak üzere:

- Bölgesel farklılık göstermeyen,
- Teknoloji tabanlı ve teknolojik imalat yapan,
- Nihai ürünün öncelikle yurtdışında kullanılmasını teşvik edici,
- Belirli bir istihdam kapasitesi yaratan ve yaratacak olan,
- Gerçekçi ihracat hedeflerinin konulduğu,
- Dışa bağımlılığımızı azaltacak konularda verilmelidir.

Raporun tam metnine ulaşmak için lütfen [buraya](#) tıklayınız.

Yönetici özetine ulaşmak için lütfen [buraya](#) tıklayınız.